

Jacob Jervell ble født i Molde i 1847.

Hans far var en meget initiativrik og velstående forretningsmann. Under det store økonomiske krakk i 1857 mistet familien alt den eide, og den kom aldri økonomisk på fote igjen. Faren døde i 1870, og Jacob, som da var 22 år, sto tilbake med ansvaret for sine 8 søsken. Hans mor var død 2 år tidligere.

Det var en stor og vanskelig oppgave for en ung mann i en underordnet stilling. Men han klarte det. Og etter hvert ble han en kjent og høyt aktet mann som banksjef i Aalesund. Han giftet sig i 1875 med Alida Brøgger. De fikk 6 barn og 13 barnebarn. Hun døde i 1912.

I 1919 flyttet han til sin eldste sønn Sverre i Gildeskål og flyttet etterhvert med familien til Fauske, Bergen og Stavanger. Han var til sin dødsdag den mest elskede bestefar for alle sine barnebarn og kanskje det fineste menneske de noensinde møtte.

Da han var 80 år satt han sig ned og så tilbake på sitt liv. Det er disse erindringer. De er skrevet uten et eneste notat til støtte for hukommelsen.

En dag i november i 1933, han var da 86 år, tok han frem papir og penn for å skrive et fødselsdagsbrev til et av sine barnebarn. Men først ville han hvile middag. Det ble hans siste hvile.

Naar jeg vil forsøke at nedskrive mine livserindringer, saa har jeg tenkt mig at det kunde interessere mine nærmeste paarørende, mine børn og børnebørn at høre derom.

Min bedstefar, kjøbmann i Molde, Jacob Jervell, var født den 27.6.1782 i Uleasborg i Finland og døde i Molde aaret 1817 av tyfus nogle maaneder før sin yngste søn Jacob, min fars, fødsel. Min far Jacob Jervell var født 6.10.1817.

Min bedstefar var innflyttet til Molde sammen med sine 3 eldre søskende Johan, Margrethe og Anna Cicilia. Se herom overlærer Schneiders bog "Molde og Romsdalen" s. 109. Bogen kjøbte jeg straks den kom i handelen og blev opmerksom på mange feil vedk. familien Jervell og tilskrev Schneider (Skien). Han beklaget feilene, som det imidlertid var forsent at rette.

Min far var som ovenfor nevnt født 6.10.1817 og hans hustru Henriette Louise var datter av amtmann H. M. Krohg. Hennes eldre søster Anna var gift med hospitalsforstander B. N. Møller. Enken efter min bedstefar, Anna Margrethe, født Stephensen, (min bestemor), flyttet ikke til Christiania, men døde den 26.12.1856 paa sin gaard Lergrovik paa Fanestranden pr. Molde. Om hende nærmere opplysninger i rektor C. W. L. Horns Mindeblade vedkommende hans hustru Maren, født Dahls familie. Maren Dahls mor, Tønnesine Dahl, var en halvsøster av min far.

Familiene Gørvell og Jervell paa Molde er samme slekt. Grunnen til at Johan Jervell, bestefars eldre bror, antok navnet Gørvell, var efter hvad min far fortalte, den at det gav anledning til forveksling at de havde samme forbokstaver i sine navn. De var jo begge kjøbmenn i samme by, og så blev de enige om at trekke lodd om forandringen.

Min moder var, som nevnt, datter av amtmann Hilmar Meincke Krohg. Hun var født 30. juni 1817 og døde 4. september 1868 i Aalesund av tarmslyng, som dengang ikke kunde bli operert. Jeg er født i Molde den 26. juli 1847 i min fars hus, som engang hadde tilhørt min oldefar Claus Lund Stephensen (bestemor Jervells far) og senere Fraser som var gift med bestemors søster. Gaarden blev i 1866 solgt til kommunen til skolebygning. Vaaninghuset var et av de faa store bygninger i byen dengang. I første etage bodde vi, og i samme etage var der baade butik eller krambod, som det dengang benævntes og kontor eller comptoir, som man dengang skrev. Paa min onkel Claus Jervells kontordør bar et skildt inskriptionen comptoir og det erindrer jeg ogsaa var tilfældet mange aar senere

i Aalesund paa kjøbmand Johs. Baches kontordør. I 2den etage bodde i min barndom først provst og sogneprest til Bolsø Deiboll og senere krigskommisær Mein.

I loftetagen var der flere kvistværelser, saaledes pikeværelser, og jeg erindrer at min fars kontorfolk og krambodbetjente havde et meget stort soveværelse deroppe. Dengang bodde betjeningen i huset hos sin principal og havde alt i huset. Av betjente som var hos min far erindres Godtfr. Hoffmann, Knud og Anders Eide, senere kjøbmand i Molde, S. Pettersen fra Røros, som etablerte sig i Namsos, Petter Øvre, kjøbmand i Aalesund. Han var søn av overtoldbetjent Øvre. Stabel, Edvard Bratt og J. M. Holst blev handelsmand i Trondhjem. I. C. Sæther fra det trondhjemske kom som ganske ung paa kontoret til min onkel Claus Jervell, var ogsaa en tid paa kontoret hos min far og hos min tante Tønnesine Dahl. Han var meget musikalsk, spilte violin og var sanger, forøvrigt var han meget flegmatisk og medgjørlig. Jeg kan erindre at da min kusine Trine Dahl skulde gifte sig med magistratssekretær, senere stiftamtmand Godtfred Hoffmann, fik hun ham til at navne sit undertøi, han hadde en pen haandskrift. I 1865 etablerte Sæther sig i Aalesund sammen med Knud Bjørset fra Molde. Da firmaet opløstes kom han paa kontoret hos N. N. Friis og senere var han i mange aar kasserer hos Carl E. Rønneberg, indtil sin død, 80 år gammel. Han ligger begravet paa Borgund kirkegaard efter sit ønske. Byens kirkegaard paa Nørve ligte han ikke. Jeg besøkte ham paa hans dødsleie. Sæther hadde været fadder til min søn Sverre.

Den sidste av min fars kontorbetjente i Molde var Claudius Nielsen fra Trondhjem. Han hadde en feil i ganen. Han spilte piano. En stor del av den tid Nielsen var hos os, opholdt min far sig i England.

I sin tid drev min far en noksaa stor handelsvirksomhet i Molde, vesentligst bondehandel, men ogsaa fiskeforretninger, eide fiskeværet Uren, var medeier i skibsverftet paa Moldegaard, eide et kalkbrænderi paa gaarden Ottestad i Veø prestegjeld og en guano-fabrik paa Røisen ved Molde. Derhos kjøbte han i 1850 Vestnesmyren, som fik navnet Furland.

Den store handelskrise i 1857 gjorde en brat slutning paa al virksomhet i Molde, ikke alene for min far, men ogsaa for de fleste kjøbmænd der. Det var dengang ikke nogen let sag at faa akkord hos ens kreditorer, da man nok efter daværende konkurslov maatte ha samtlige kreditorers samtykke dertil. Samtlige eiendomme blev derfor solgt. Amtskommuner som hadde pant i Furland gav sit samtykke til at eiendommene blev overtaget i mit navn. Jeg var dengang betjent hos Carl Brambani i Christiania, og i 1866 kom jeg til kjøbmand H. W. Friis i Aalesund. Mine foreldre og søskende var i 1865 flyttet til Aalesund, idet min far hadde faaet post paa kontoret hos Carl E. Rønneberg & Snr. Da han flyttede fra Aalesund til Sogndal i Regefjord pr. Egersund for at bestyre titanjerngruberne der, tilhørende en engelskmand, Faviell, og hvor han døde 6.2.1870, bestyrede Anders Flate Furland for mia i nogle aar.

Selv bodde jeg paa Furland i 4 aar fra 1873 til 1877, forsøkte bl.a. med torvdrift, men manglete kapital til driften idethele- taget, og flyttede vaaren 1877 til Aalesund, hvor jeg havde faaet post som kasserer og bogholder i den nyoprettede Aalesund Kreditbank.

Jeg blev gift den 7.5.1875 med Alida Marie Brøgger, datter av byfogd Chr. Fr. Brøgger, som var avgaaet ved døden i Aalesund høsten 1874. Han havde tidligere i mange aar boet i Tromsø, hvor han var kasserer for Nordlands kirke- og skolefond (saa- kaldt missionskasserer). - Min datter Agnethe Wilhelmine (Mina), den ældste av mine barn, blev født paa Furland den 24.1.1876.

I ottiaarene solgte jeg Furland til underofficer Ellingsæther i Tomrefjorden for gjælden til amtskommunen. Eiendommen er senere av ham blit utparcelert og nu skal "Ny Jord" ha anlagt flere smaabrug der. Furlands samlede areal androg til 7000 maal og det første spadestik paa eiendommen blev tatt 12te juli 1850, hvor en trøstøtte blev anbragt. 75aarsdagen derefter, altså 12te juli 1925, blev ifølge aviserne avsløret en minnesten som "Ny Jord" har anbragt der.

Kalkbrønderiet paa Ottestad blev ogsaa kjøbt i mit navn og nogle aar senere overtok grosserer Rasmus Rønneberg det.

Det var udmerket god kalk som blev udvunnet paa Ottestad, men da stenen var haard blev omkostningerne med driften dyrere end fra andre kalkbrud i det trondhjemske og andre steder, hvor kalkstenen mange steds kunde hakkes løs med en hammer. Paa Ottestad maatte den mineres. Fagfolk holdt dog paa at man i lengden stod sig paa at bruke Ottestadkalk og til kirken i Aalesund, som blev bygget i 1854, anvendtes Ottestadkalk, likesaa til bygning av fyrtaarn. Knud Ottestad var min fars formand for mineringen og brønderingen av kalken. Han hadde flere brødre, John, Lars og Nils, som jeg kjendte, da de hadde beskjeftigelse paa engelskmannen H. Spindlers tranbrønderi paa Longvad og Kjørstad paa Søndmøre. Min far var først og senere jeg agent for Spindler eller rettere apotekfirmaet Allen & Haneburg i London, hvis bestyrer Spindler var. Efter Spindlers død blev Longvad brønderi nedlagt og Spindlers eftermann, Mr. Sully, bestyrte i mange aar et brønderi i Henningsvær i Lofoten for firmaet, mens Nils Ottestad bestyrte Kjørstad brønderi. En søn av Lars Ottestad bor i Sulitjelma, hvor han er stasjonsmester ved Jernbanen. Han døde vaaren 1930.

I sine velmagts dage drev min far, som var en energisk og initiativ- rik mann, en ikke ubetydelig virksomhet av forskjellig art. Han interesserte sig blandt andet meget for jordbruk og foruten Furland hadde han et jordstykke ovenfor byen, som han hadde drevet op til et mønsterbruk. Paa "stykket" som det kaldtes, holdtes 2 heste og flere kjøer. En dreng og en pike boede der. Det laa ikke langt fra byen, antagelig 2 a 3 km. Melk, poteter o.s.v. blev kjørt ned til huset i byen. Eiendommen i byen bestod foruten av det store vaane- hus av en anden vaanebygning, hvor der boede logerende, saaledes

engang daværende adjunct, senere rektor Alexander Brinckmann, adjunct M. Sommerschild og tidligere kjøbmand i Christiania, P. C. Hoffmann. I en liten gaard i samme gaardsrum boede bøtker Aslak Holm, far av kjøbmand Oluaf Holm i Aalesund. Vi hadde ogsaa fjøs, stald og ladebygning med vognremisse paa eiendommen. Der var et meget stort gaardsrum mellom denne bygning og 3 urtehaver. Paa den anden side av gaten var en stor have beplantet med trær, sirbusker og blomster og et lysthus i haven. Et meget stort pakhus eller søbod, en stor næstbygning med vor og brygge var der paa eiendommen. Søbodsbygningen blev solgt til Carl E. Rønneberg & Søn. og opført paa Brunholmen i Aalesund.

Som ung mann gjennomgitt min far en handelsskole i Hamburg. Han opholdt sig ogsaa i Frankrig en tid, saavidt erindres var det i Lorient.

Fra min barndomstid har jeg mange behagelige minder. Vi ferdedes meget paa "Stykket", og var glad i dyrene deroppe. Den ene av hestene het Hans med tilhavnet Lillehans, da den var liten av vekst. Det var et vakkert dyr og meget flink til aa springe. Vi børn hadde største moro, naar den fik springe løs enten paa "Stykket" eller i gaardsrummet i byen, hvor man da maatte passe vel paa at holde portene lukket, ti slapp den ut, gjorde den ikke veien lang op til "Stykket". Den gjorde mange kast og spilopper, naar den fik sin frihet. Forøvrig var den vel dressert og var lydig. Den kjendte sit navn, og kom naar far kaldte paa den. En mand ved navn Hans Hansen, som ofte var i arbeide hos oss, gik ogsaa under navn av Lillehans, da han ogsaa var liten, men dette tilnavn likte han ikke og det var jo heller ikke saa rart, da han var en voksen mand. Engang da hesten sprang løs i gaardsrummet, ropte min far paa den, og da Hans Hansen var i nærheten, kom de begge to, og da Hansen fik høre at tilraabet gjaldt hesten, blev han yderst fornærmet. Det var en stor fornøielse for os barn at faa være med ut at kjøre med den raske hesten, især naar det var godt slædeføre. Baade jeg og min bror Otto fikk ofte være med far paa kortere og længere ture baade til lands og til sjøs. Naar vi skulde over til Furland, føre dampskibsfart kom igang, maatte vi benytte haat med 2 a 3 mann til skyds eller ogsaa en stor hjulbaat, som tilhørte min far. Der var kahytt i den. Mekanismen i baaten var opfunnet av smed Christian Christensen Fuglseth fra Molde. Han skal ha vært et helt geni og skulde bl.a. være flink til aa støpe kirkeklokker. En yngre bror av ham, Odin, reiste til Indyr i Gildeskaal som smed, og bor der fremdeles, men er nu gammel. To av hans sønner har oprettet motorfadrik paa Indyr. Posten fra Molde til Vestnes blev befordret med baatskyds, før dampskibsfart kom igang. Fra Vestnes til Furland er $\frac{1}{2}$ mil god landevei. Paa gaarden Helland, ikke langt fra gaarden Vestnes, hvor kirken ligger, er prestegaarden, og vi besøkte ofte min onkel, sogneprest O. T. Krohg, mens vi var børn, og senere, da jeg boede paa Furland, var min kustru og jeg dernede ofte.

Presten Krohg var en livlig mand med mange interesser. Han var musikalsk og spillede violin. Min far spillede ogsaa violin og underholdt os ofte dermed i skumringen baade mens vi var paa Furland og i byen. - Da jeg begyndte paa skole, var jeg først paa madame Deinbolls smaabarnskole for gutter og piger. Hun holdt ogsaa skole for viderekomne piger. Senere var jeg en tid paa Røsoks gutteskole og tilslut paa Molde Middel- og Realskole, hvor Johan Olivarius Horn var rektor, men han tok avskjed kort efterat jeg var kommen ind paa skolen. Adjunkt P. G. O. Dørum havde forfattet en meget smuk sang som blev sunget av skolens elever ved rektors avskjed. Dørum har ogsaa forfattet "Moldes Nationalsang" (se Molde og Romsdalen av Bastian Dahl). Efter Horn, som senere blev tollkasserer paa Moss, blev Alexander Brinchmann rektor paa skolen. Av lærere havde vi foruten Dørum, Sommerschild, T. Owren, kaptein Christoffersen, Grytnes og en kort tid Arentz. Mine klassekamerater var Thomas Hoffmann, Claus Møller, Jens Buck, Anton Ohlsen, Fredrik Zeiner, Claus Fjærtøft, Hans Clausen, Fridthjof Heltberg, Frithjof Christoffersen, Fredrik Sand og Oluf Meldahl. Av ældre og yngre skolekamerater mindes Martin Bugge, Markus Schitler, Petter Skolert, Johan Rynning, Hans Wraaman, Marius og Wilhelm Bøckman, Gottfred Lie, Ivar og Kristen Daae, August og Jørgen Randers, Halvdan Fyhn, Petter Deinboll, Albert Dessen, Bastian og Petter Dahl, Carl Ovren, Johan Sommerschild, Carl Krogh, Olaf Dørum, Oskar Thue, Olaf Holm, Fredrik Schmidt, Henning Dahl, Christian Mohr, Petter Buch, Einar og Bastian Dundas.

Paa Lergrovik hvor farmor boede, og paa Nøisomhed, hvor morfar og mormor boede var vi børn ofte. Det var den største fornøielse for os børn at faa være med vore foreldre i trillen til disse steder, hvor vi var alltid velkomne og fik meget godt. Paa begge steder var der store haver med mange frugttrær og bærbuske.

Paa Nøisomhed var et stort taffeluhr med sangverk som morfar havde faaet av Kristiansunds kommune ved sin avskjed som amtmann i 1840. Det var hyggelige stunder for baade voksne og os børn, naar spilleverket blev sat igang. Uhret blev optrukket hver 14de dag og dertil var engagert skredder Ole Aarøse, som indfandt sig presis hver 14de dag. Han blev benevnt Ole Formedelst, da han havde for vane at benytte udtrykket "formedelst" naar han talte.

Morfar døde 13.8. aaret 1851. Jeg var dengang kun 4 aar, men erindrer godt begravelsesdagen og at hestene som kjørte likvognen bar dekkener av sort klæde. Han ligger begravet paa Molde kirkegaard og 2 aar efter begravelsen, nemlig 20.8.1853, blev av provst Deinboll avsløret et monument paa graven, som var reist av Aalesunds og Moldes kommuner. Mormor ligger ogsaa begravet paa samme sted. Hun døde 24.8.1864. Jeg var dengang i Christiania og kom ofte op til min tante, fru Christiane Rynning, som boede i Teatergaten sammen med sin sykelige mand, fhv. tollkasserer Rynning. Dødsbudskapet blev hende meldt telegrafisk av hendes broder, sogneprest i Vestnes, O. T. Krohg. Hun saa en dag fra sine vinduer at et telegrafbud med et telegram i haanden gik op og ned i gaten og ind i husene stadig med telegrammet i haanden. Hun tilkaldte ham da og det viste sig da at der paa telegrammet stod fru Christiane Krohg, som onkel i distraktion havde telegraferet.

Sammen med min bror Otto tilbragte jeg sommerferien 1860 hos sogneprest Jens Kobro Daae (far av Ivar og Kristen Daae) paa Kjerstad Prestegaard paa Lepsøen. Saavel presten som fruuen var ualmindelig elskværdige mennesker. Den eldste datter Dina, som var forlovet og senere gift med Bugge, der blev biskop, var hjemme. Den yngste bror, Anders, senere læge i Amerika, var ogsaa hjemme. En datter av Ole Bull, Felicie, boede hos Daaes. Hun blev gift med Ingier.

Rønstadhulen paa Lepsøen besaa vi selvfølgelig. En præken-søndag var vi ogsaa med presten til Osnes kirke. En dag fulgte vi med folk som skulde til byen. En stor baat blev benyttet, og vi havde en fornøielig tur. Det var første gang jeg var i Aalesund.

Der skulde være bispevisitas paa Harham, mens vi var der, men den blev av en eller anden grund indstillet. Ole Bull var ogsaa ventende til prestegaarden, men han kom ikke. Senere paa sommeren gav han koncert i Molde, og jeg hørte ham spille der.

Aaret efter var Otto og jeg invitert til presten Randers i Sundalen for at tilbringe feriene der sammen med vaare gode venner August og Jørgen. Vaar dreng Ole kjørte oss i gig til Eidsøren, hvorfra vi reiste paa baad (eller maaske det var dampskib) til Sundalsøren. Paa Sundals prestegaard tilbragte vi ogsaa en meget hyggelig sommer. Vi foretok ture opover dalen, dels gaaende, dels ridende. Halfdan Fyhn var ogsaa derinde. Sammen med flere av mine skolekamerater foretok jeg en sommer i feriene en fodtur helt til Surendalen, hvor der det aar var leirsamling. Paa indturen kom vi en eftermiddag til Thingvold, hvor Mohr dengang var prest. Vi vilde naturligvis hilse paa hans søn Christian, som var vaar skolekamerat. Vi blev meget hjertelig mottat paa prestegaarden, og blev der til den paafølgende dags morgen, da presten ikke vilde høre tale om noget andet end at vi skulde overnatte der. Vi havde det meget hyggelig der, og besaa bl. a. kirken.

I Surendalen indlogerte vi oss paa en bondegaard, hvor vi fikk en stor stue til vaar disposition og der indredede vi oss natteleie paa gulvet. Vi var der nesten ikke om dagen, da saa mange mennesker var saa hyggelige mod oss at indvitere oss til middag etc. Kaja og Beate Bjørset fra Molde tilbragte sommeren her hos sin onkel og tante lensmand Lier, og der var vi, likesaa hos foged Elsters og hos handelsmand Wimpelman, som boede nede paa Surendalsøren. Hans frue var født Synnestvedt.

Tilbaketuren foretok vi en anden vei og kom ned til Eidsøren, hvorfra vi gik til Eidsvaagen. Derfra reiste vi med dampskibet til Molde, anløbende Virdalen. Vi var fraværende 14 dage og uagtet vi havde reist med dampskib, og en natt ligget paa hotel, havde vi penge tilovers av de penge Spec. 2 (kr 8) som enhver av oss var udrustet med hjemmefra.

En hyggelig tur havde min bror Otto og nogle av vaare kamerater en dag, da vi fik være med far paa hjulbaaten til gaarden Thornæs i Frænen, hvor onkel Josef da boede. Han var den første prest i Frænen efter dens udskillelse fra Akerøen, og forinden der blev bygget prestegaard paa Myrbostad, hvor jeg ikke kan erindre aa ha vært, boede onkel paa Thornæs. Vi returnerede samme dags aften, men jeg og mine kamerater var ordentlig lemstre i benene efterat ha "trød" baaten baade frem og tilbage.

Hjulbaaten skaffet oss forresten megen fornøielse. Vi havde sangundervisning om eftermiddagen paa skolen, og en vakker solskinsdag, da vi havde mere lyst til at færdes ute end at være paa skolen, indfandt vi oss ved bryggen nedenfor skolen med hjulbaaten, og en deputation blev sendt op til vår sanglærer, Dørum, med spørsmål om vi ikke kunde synge ute paa vandet. Dørum fant ideen god og var straks villig, og vi fandt alle, og jeg tror ikke mindst Dørum, at vi havde hatt en hyggelig tur.

Om sommeren kom der ofte til Molde fartøier med æbler fra Nordfjord, maaske ogsaa fra Norddalen paa Søndmør, og det var en herlig tid for oss gutter. Frugten blev solgt ombord i stort og smaat. Søndmøringer hentet ofte trømmaterialier fra Romsdalen, og kom da tildels indom Molde.

Spanierne kom med sine skibe til Molde for at hente klipfisk, og det var en oplevelse for oss gutter naar disse mørkladne, gestikulerende sigaretrøgende mennesker gikk igjennom byens gader eller vaskede sine klær i Storelven, ved hvis udløp de ogsaa plukkede kraakesjel, som de spiste.

Befolkningen paa Harhamsøen, som tidligere havde reist til Bergen med sin klipfisk, blev senere min fars kunder, idet han udløste dem fra Bergen, og de kom derfor til Molde med sin klipfisk. Da min fars forretningsvirksomhed ophørte, blev de H. W. Friis kunder i Aalesund, og da jeg kom til Friis i 1866, gjenkjendte jeg flere av Harhamsfolkene.

Det tok mange aar at realisere min fars eiendomme. Boets bestyrere blev sagfører Ludvig Leth og sagfører Paulsen. Det blev trange og vanskelige tider for min far med hans store familie (9 børn), men han var en virksom mand, og forsøkte at sette igang nye foretagender. Saaledes gikk han igang med fangst av blaahval utenfor kysten, men foretagendet mislykkedes, antagelig paa grund av mangel paa tilstrekkelige midler. En dag kom en skotlænder, William Dunbar, til Molde og vilde ha fat i min far. Det var tidlig en morgen at Dunbar indfandt sig i vort gaardsrum, hvor krigskommisær Meiers visergutt holdt paa at børste sin principals klær. Da Dunbar, som var en meget stor og fyldig mand, og havde en kraftig røst, fik øie paa gutten, brølte han til ham av sine lungers fulde kraft. Gutten blev saa forskrekket at han kastede børsten og løp op på kjøkkenet i firsprang og sa til pigene at der var en gal mand nede i gaardsrummet. Dunbar agtede at kjøbe op laks fra Romsdalen og Søndmør, og engagerte min far til at oprette kontrakter med fiskerne. Selv hadde min far i mange aar eiet en laksevorpe hvormed

laksefangst foretoges i Julsundet. Hver sommer kom en stril op til Molde for at passe vorpen, og fangsten bragte han til byen 2 gange i uken. Dunbar lod hente den laks han kjøbte i fjorden med en skotsk fiskesmakke. En gang var Jens Buch og jeg med Dunbar paa smakken til Veblungsnæs.

Laksen blev nedlagt, saavidt erindres, i edik i trødunker av skotske arbeidere i min fars hus paa Røisen og exportert til England eller Skotland. Denne bedrift paagik i nogen aar. Selv kom Dunbar hver sommer til Molde og boede hos Ferdinand Buch. En sommer havde han sine døtre Jessie og Lissie med sig.

Jeg blev invitert av Dunbar at komme paa besøk til ham i Thurso, hvor han boede. Det fik jeg ogsaa lov til, men først efter min konfirmasjon. Jeg reiste da over høsten 1863.

Jeg blev konfirmert 1863 av Johan Roggen som var sogneprest i Molde fra 1860 til 1871. Han var forlovet med min kusine Hilmar Krohg, datter av sogneprest til Vestnæs, O. T. Krohg, men hun blev syk og døde. Senere blev Roggen gift med Hanne Hoffmann, enke efter min onkel Claus Stephensen Jervell, som døde i Trondhjem, hvor han var megler, aaret 1867. Min bestemor Anna Magrethe Jervell, født Stephensen, døde paa Lergrovik aaret 1856.

Høsten 1863 reiste jeg, som nevnt, over til Skottland. Jeg fulgte med ruteskipet fra Molde til Christiansand, hvor jeg skulde treffe Dunbar, men han var reist over til Skottland, da jeg kom frem. Vi var bleven noget forsinket paa grund av stygt vær. Fra Christiansand reiste jeg med Wilsons skib "Tasso" over til Hull. Med samme skib reiste ogsaa presten Storjohan og søster (senere fru oberst Joys), men jeg talte ikke med dem ombord, da de reiste paa 1. ste plads, mens jeg var paa 2. den plads. Vi tog dog inn paa samme hotel, og reiste den paafølgende dag med jernbanen og i samme kupe fra Hull til Edinburgh. Storjohan reiste i anledning "den norske sjømannsmission" som blev stiftet aaret efter i Bergen. Da vi kom til byen York, fik vi saa langt ophold der at vi fik bese den vakre catedralkirke.

Til Edinburgh kom vi om aftenen, og det var vakkert at se den oplyste by fra jernbanen. Jeg tok ind paa et første klasses hotel, saavidt erindres var det "Naverly Hotel" ikke langt fra jernbanestationen.

Da jeg den påfølgende morgen spiste frokost, kom en herre bort til mig og tilbød sig at vise mig omkring i byens omegn. Han foreslog da at vi skulde kjøre ut til Hoolyrud Palace. Jeg havde jo betenkeligheter ved at inklade mig med en for mig fremmed mand, men da hotellets folk sa at de kjendte ham og at han var fuldt paalidelig, bestemte jeg mig for turen og det angrede jeg heller ikke paa. Vi kjørte i gig ut til Hoolyrud Palace, dette historisk bekjendte slot, som vi besaa baade ind-

og utvendig. Paa tilbakeveien standsede vi ved et gjestgiveri, hvor vi fik the og lidt at spise. Derfra fortsatte vi til Rostin Chapel, som ligger omtrent 1 norsk mil fra Edinburgh og besaa denne ornamentale og vakre kirke baade ind- og utvendig. Paa tilbakeveien passerte vi bl.a. "John Knox Pulpit" (prækestol), en avsats i fjeldet, hvor den berømte prædikant skal ha pleiet at tale til folket.

Vi kom tilbake til hotellet om eftermiddagen og de £1 sterling, som turen kostede, syntes jeg var vel anvendte penge. Under mit forevrigt korte ophold i Edinburgh besaa jeg saavidt mulig denne vakre by. Jeg besøkte Dunbars svoger, mr. James Cummings, en ældre kjøbmand av hvem jeg blev venlig mottat og tilbragte en aften hos ham. Av hans børn var, saavidt erindres, 2 sønner og en datter hjemme. Jeg besaa "The Castle" og "National Gallery" i Edinburgh, men fik den gang ikke tid til mere, jeg maatte jo se at komme avsted til Thurso (Thors Aa), den nordligste by i Skotland, hvor Dunbar boede. Da der dengang ikke var bygget jernbane saa langt nord som til Invernes engang, maatte jeg reise med dampskib fra Leith til byen Wich i Nordskotland og fra Wich med omnibus et stykke. Der hvor jeg gik av, var Jessie og Lizzie Dunbar mødt frem med hest og trille, hvormed vi fortsatte frem til Thurso, hvor jeg blev hjertelig mottat av Dunbar og hustru, født Cummings, og de øvrige børn, Maggie, Charley, Johnny og Willy. Elven "Thurso river" løper like forbi byen og munder ut i havet eller den lille bugt i nærheten av byen. Havnen "Scrabster harbour" ligger lidt lenger i vest for byen. Der forefandtes et skiferbrudd, som dengang blev drevet. Thurso var en liten by, omtrent av Moldes størrelse. Husene var av sten. Byen var ganske pen, men nogen større virksomhet var der ikke. Dunbar, som var en ivrig jæger og laksefisker, havde forpaktet elven og jagtteren deromkring tiligemed "Browe Castle" hvorav jeg har et billede. Det laa ikke langt fra byen. Her boede han i jagt- og fiskesesonen og hadde indtegt av at rige englændere kom der for at drive jagt- og laksefiske. Jeg opholdt mig et halvt aar hos Dunbars og boede i sesonen paa Browe Castle, hvor der var flere engelskmænd. Derute hadde Dunbar et helt opdrættereri av jagthunde. Foruten at Dunbar selv var flink til at lave flueangler, hadde han oplært sine sønner dertil.

Da jeg boede i byen tok jeg undervisning i engelsk og lidt fransk hos en privatlærer. I løbet av vinteren hendte det at elven frøs til saa at vi nogle gange kunde gaa paa isskøiter der, hvilket Dunbars gutter og jeg gjorde. Klimatet der var omtrent som i Molde, kanskje som regel ikke fuldt saa kaldt om vinteren og mindre sne. Et par av Dunbars søstre, der var enker, boede i byen. Den ene av dem, mrs. Prondfast, hadde en søn James i 14-15 aars alderen, som vi ofte var sammen med. Baade sommer og vinter gik han i skotsk nationaldragt, saakaldt "kilt", foran utstyrt med dusker av hestehaar. Da baade lægger og knær var ganske bare, syntes jeg det maatte være en kald dragt at gaa med om vinteren. Mange

av indbyggerne deroppe var forresten meget haardføre. En mand pleide at ta sjøbad daglig hele aaret. Jeg tog mig ogsaa et saadant bad, men da jeg syntes at det var svært koldt, gjentok jeg ikke forsøket, men saa var jeg jo ikke saa trønet som den anden. Nogen ulempe av badet havde jeg dog ikke, da jeg tog mig en lang opvarmende tur efterpaa.

James Prondfast blev uddannet som ingeniør. Foruden Dunbars søstre havde familien omgang med en major Smitt og frue og en mr. Watt. Forøvrigt levede familien stille. De var gudfrygtige mennesker, som daglig holdt husandagt. Saavidt jeg kunde forstaa var Dunbar en anseet og avholdt mand i byen. Mot mig var hele familien hyggelig og elskverdig. Dunbar døde mange aar før sin hustru, som opnaaede den høie alder av 103 aar. Sine sidste leveaar boede hun sammen med sin datter Lizzie, der var enke efter doktor Sutherland. Jeg korresponderte i mange aar med Lizzie (Elisabeth Sutherland), men nu er hun antagelig død, da jeg ikke har hørt fra hende paa lenge. Den eldste av Dunbars døtre blev gift med en skotlænder, mr. doctor Kennedy, men hun har ogsaa været enke i mange aar. Den yngste av døtrene Maggie (Madge) blev gift med en skotlænder eller engelskmand. De boede nogle aar paa Ceylon, hvor manden, saavidt jeg erindrer, døde. Om Maggie lever vet jeg ikke. Dunbars 3 sønner er, saavidt jeg erindrer, alle døde. To av dem reiste til Amerika.

En datter av fru Kennedy havde uddannet sig som kunstmaler og opholdt sig en tid i Paris, hvor hun fik adgang til den norske maler Grimelunds atelier, idet Cecilie Grimelund paa min anmodning skaffede hende introduktion til Grimelund.

Byen Thurso ligger i Caithnes, som er den nordligste shire eller county i Skotland og grændser til Pentland Firth, strædet mellem Skotland og Orknøene, som i klart veir kunde sees fra Thurso. I landsbyen Hallkirk, nær Browe Castle, var jeg ofte, blandt andre steder, hvor jeg var, erindres Spittle Hill, Scrabster Harbour og Castle Town. Efter et halvt aars ophold i Thurso skulde jeg saa vaaren 1864 reise hjem igjen til Molde. Det gjaldt da om at faa den billigste og mest direkte reisebefordring. Jeg fik da underretning om at et Moldeskib skulde gaa til en av kulbyerne i Firth of Forth fjorden for at indtage kul og avgaa direkte til Molde. Jeg reiste da snarest til Leith samme vei tilbage som jeg kom opover og ankom efter ruten til Leith, gik op til Edinburgh for at hilse paa Cummings, men fik, saavidt erindres, allerede der underretning om at skibet var avgaaet til Molde. Reisen fra Thurso til Leith var jo ikke saa kort. Jeg kom altsaa forsent til at naa skibet. Den paafølgende dag tok jeg med dampskib fra Leith til Burnt Island paa den nordre side av Firth of Forth, derfra kjørte jeg opover langs floden til flere smaabyer, for at høre om der laa noget skib som skulde til Norge. Endelig traf jeg da en Drammensbaat som indtog kul for Christianiafjorden. Kapteinen var villig til at tage mig med. Paa grund av den danske krig udtalte han rigtignok frygt for at vi underveis kunde møte krigsskibe, som kunde forvolde os ulemper. Vi traf ogsaa mange skibe

underveis, men om det var noget krigsskib kan jeg ikke erindre. Reisen forløb heldig, men vi havde en nat meget stygt veir saa kapteinen var paa dæk hele natten. Komne et stykke op i Christianiafjorden saa vi at et litet dampskib kom opover fjorden og da vi fik vite at det skulde til Christiania, fik vi det til at stanse og jeg gik ombord. Der traf jeg Gjest Olsen fra Molde, som var med som passager.

Kommen til Christiania tog jeg under overveielse, efter samråd med hjemmet, om det ikke var rigtigt at forsøke at faa en post i en forretning derinde istedetfor at reise hjem til Molde. Magistratssekretær Godtfred Hoffmann, som var gift med min kusine Trine Dahl, rykket da ind i avisen et avertissement derom. Hoffmanns var ogsaa saa elskverdige at tilbyde mig midlertidig at bo hos dem istedetfor at være paa hotel. Kjøbmand Ernst Frølich av firma Frølich & Sundt, som havde seet avertissementet sendte bud efter mig. Han fortalte at han kjendte min far fra et ophold i London, hvor de havde boet paa samme hotel. Uagtet firmaet havde fuld betjening baade paa kontoret og i butikken, som laa paa hjørnet av Kirkegaten og Carl Johans gate, tilbød Frølich mig midlertidig post i butikken. Derfra solgtes bl.a. franske og norske tapeter og spadserestokker. De norske tapeter og stokker levertes fra den driftige bankchef, F. K. Frølichs (Ernst Fr. far) fabrikker. I butikken førtes protokol over de solgte varer og bankchefen pleiede hver morgen paa sin vei til Kreditkassen at komme indom butikken og undersøke hvor meget der var solgt av norske tapeter. Naar han fandt at der var solgt flere franske end norske tapeter, likte han sig ikke, og da han var en brumbasse, gik hans misnøie ut over betjeningen.

I den første tid boede jeg i Ernst Frølichs private hjem. Han var gift. Der delte jeg værelse med firmaets reisende, engelskmanden Ths. B. Chalmer. Senere fik jeg værelse i forretningens bakbygning, hvor de andre kontor- og butikfolk boede.

En dag blev jeg overrasket ved at Wm. Dunbar kom ind paa butikken for at hilse paa mig. Han boede paa Victoria Hotel, hvor jeg senere paa dagen traf ham. Hans ophold i byen var av kort varighet, men det var hyggelig for mig at treffe ham og høre om hans familie.

Saavidt erindres var jeg hos Frølich ½ aar. Derpaa fik jeg post hos Carl Brambani, som havde sit forretningslokale og sin bolig i Prinsens gate. Værelse delte jeg med førstebestyrer Ove Hjort, og havde alt i huset. Foruten butik for salg av speile, nipssager m.m., var der baade indenfor butikken og ovenpaa store lagre av speile og konsoller. I bakbygningen var der snedkerverksted hvor rammene m.m. blev forarbeidet. Indramningen blev foretatt av os betjente, som havde hver av os en diamant, hvormed vi tilskar glassene. Dette foregik i et lite rum mellem butikken og kontoret og hvorfra vi kunde se om der kom nogen ind i butikken.

Mens jeg var i Christiania foretok jeg en dag i julen, sammen med min fætter Jens Krohg, en tur til Skedsmo paa besøk til sorenskriver Krohgs, hvor vi blev gjestfrit mottat. Foruten sorenskriveren og frue var døtrene Hanna og Inga hjemme. Derhos var disses forlovede, juristerne, senere assessorer Andersen og Stenersen, der. Jens og jeg overnattet paa sorenskrivergaarden, og reiste den paafølgende dag tilbake. Efter Krohg og frues død mange aar senere, blev gaarden solgt til prestegaard.

Mine omgangsvenner i Christiania var moldenserne Carl Krohg og Jens Buch, samt Oluf Onsums pleiesøn Ludvig Aall, Albert Malling og N. M. Thøring. Peter Petersens handelsreisende, Falkenberg, gift med Anna Buch fra Molde, boede dengang i Christiania, og i deres hus kom jeg nogle gange. Carl Krohg var paa kontoret hos sine halvbrødre Johan og Theodor Øvre.

Grosserer Rasmus Rønneberg fra Aalesund kom engang ind til Carl Brambani, mens jeg var der. Han skulde derfra gaa til arkitekt Bull, og spurgte Brambani om jeg maatte faa følge ham der op. Bull skulde eller havde git tegning til Rønnebergs vakre vaanehus i Nykorsen, som blev bygget i 1866, men gik med i branden i januar 1904. Peter Møller, søn av H. Thiis Møller paa Moldegaard, var kontorbetjent hos H. W. Friis i Aalesund, men døde der vaaren 1866. Min far, som da var paa Rønneberg & Snrs. kontor, havde spurgt Friis om jeg kunde faa posten efter Møller og dertil var Friis villig. Det var imidlertid nødvendig at tiltre posten straks. Brambani forlangte imidlertid først opsigelsestid, men gik ned til sin stedfar Oluf Onsum for at raadføre sig med ham derom, og kom tilbake med den udtalelse at han ikke vilde legge nogen hindring i veien for mig for at overta posten hos Friis, som min far mente kunde være til forfremmelse for mig, og saa havde jeg mine forældre og søskende i Aalesund. Jeg reiste da overland gjennen Gudbrandsdalen og Romsdalen til Veblungenes og kom til Aalesund i juni 1866. Dengang gik det ikke saa fort at reise som nu, da det hverken var biler eller jernbane. Man maatte kjøre med hest.

Da jeg kom til Aalesund, boede mine foreldre i Daniel Sætres hus paa Langberget. Senere flyttede de til dampskibsfører Tønnesens hus i Skandsen. Til vor store sorg døde vor kjære mor der den 4de september 1868 efter et kordt, men smertefuldt dødsleie, av tarmslyng. Hun blev begravet i Molde og vi reiste alle sammen med til Molde til begravelsen. Da min far var i Rønnebergs forretning, reiste han en tid i Skotland og Irland for at indlede forbindelser for firmaet for salg av klipfisk. For egen regning opholdt han sig en tid paa Ørskog medens der blev udvunnet et par skibsladninger med jernmalm fra malmgruben der som tilhørte min onkel C. S. Jervell i Throndhjem. Malmen viste sig at indeholde vel meget svovel og fosfor, som man dengang ikke forstod at udskille. Prøveladningerne sendtes til England, men ledet ikke til salg av gruberne av nevnte grund.

Nogle aar senere sluttet min far hos Rønneberg & Snr. og blev av engelskmanden mr. Faviell fra Yorkshire angagert til at bestyre hans titanjerngruber i Rekefjord i Sogndal nær Egersund. Stedet døbte Faviell "Gosen" og dit flyttede da min far og min ældste søster Hilma, som bestyrede huset for ham. Min bror Otto, som havde været sjømand, men maatte slutte sjøen paa grund av giftfeber, havde da post hos megler Ellingsen i Leith. Hvis jeg ikke erindrer feil, fik Otto en kort tid permission hos Ellingsen for at avlægge et besøg hos vor far, som var blit syg og sengeliggende. Jeg fik permission hos Friis og reiste ned til Gosen ved juletider 1869. Da jeg kom derned var Otto reist tilbake til Leith. Min far døde den 6te februar 1870. Hilma kom senere i huset til kjøbmand I. M. Holst i Throndhjem for at være til hjelp og hygge, medens Margrethe styrede huset i Aalesund for sine yngre sødskende. Man vil skjønne at det ikke var saa greit at slaa sig igjennem med en saa stor sødskendeflok, men vi led dog aldrig nogen nød. Streng økonomi maatte selvfølgelig gjennomføres. Saa fik Cecilie og Henriette tilbud fra familien Krohg at bli optat i deres hjem, Cecilie hos sorenskriver Krohg paa Skedsmo og Henriette hos generalinde Krohg i Christiania. Dernede gjennemgik hun Nissens pikeskole. Da de reiste fra Aalesund fulgte jeg dem til Veblungsnes. Hos kjøbmand Friis var jeg i 5 aar, fra 1866 til 1871. og i 2 aar hos Lauridz Rodtwitt paa kontoret. I disse 2 aar boede jeg sammen med mine sødskende. Vaaren 1873 flyttede jeg til Furland. Margrethe var blit forlovet med Niels Brøgger, som var blit sogneprest til Dverberg. Bryllupet holdtes paa Furland i 1873. Aaret blev ogsaa Hilmas bryllup med kaptein Ludvig Møller holdt paa Furland. Den 7de mars blev jeg viet i Aalesunds kirke av onkel Josef. Paa Furland boede vi til vaaren 1877, da jeg overtok posten som kasserer og bogholder ved den nyoprettede Aalesunds Kreditbank. Da vi flyttede fra Furland var vor eldste datter Mina vel 1 aar gammel.

Min yngste bror Josef boede en tid hos mig paa Furland ogsaa efterat jeg var blit gift, men han kom saa i forpleining til tante Mathilde Krohg paa gaarden Lønset pr. Molde. Derfra kom han til aandssvageskolen paa Linderen og saa paa Diakonhjemmet, samt endelig til fru Maren Braathe, Gluppen i Baastad. Nu er fru Braathe død, men emissær Sponberg har overtat gaarden og havde Josef i forpleining. Josef døde 2.1.1927.

Efter min fars død overdrog skifteretten i Throndhjem i onkel C. S. Jervells dødsbo mig salget av Ørskog gruber. Jeg satte mig i den anledning i forbindelse med nogle engelskmænd, som dannede et aktieselskap for kjøbet. Først sendte de op en engelskmand, mr. Hardy, som opholdt sig i længere tid i Aalesund. Stadsingeniør i Aalesund, Hagb. Brinckman, blev engagert til at beskrive gruberne. Senere kom mr. Mackintosh, en skotlænder, op til Aalesund fra London og jeg fulgte med ham baade til Ørskog og til Solnør, hvor vi besaa gruberne paa Ørskog for at treffe overenskomst med grundeierne, men det be-

løb, kr 600,-, som skifteretten vilde strække sig til, fandt grundeierne forlite, og skifteretten lod sig ikke bringe til at gaa høiere, hvilket var beklageligt, da handelen ellers vilde ha gaaet i orden. Selskapet bød nemlig kr 20 000,-, men forlangte, som rimelig var, rene hjemmelsdokumenter. Da Mackingtosh og jeg kom tilbake fra Ørskog og Solnør, sendte jeg et telegram til London paa 600 ord, som var det lengste telegram, som dengang og maaske nogensinde senere har vært avsendt fra Aalesund.

En engelskmand, Mr. J. Murgrove Norman, som min far havde truffet i London, fulgte med ham til Molde i 1860 aarene og boede hos os en tid. Det var nok i anledning et foretagende som stod i forbindelse med Furland. Denne mand interesserte sig ogsaa for min onkel, Claus S. Jervells grubeskjerp. Han opholdt sig i den anledning nogle sommere paa Ørskog og skulde forsøke skjerp det der for min onkel, men forsømte det. Derimot skjerp han for egen regning i nærheten, i hvilken anledning der blev proces mellem onkel og han om retten til grubene. Onkel vandt processen, men spørsmålet om hvorvidt grubene laa i indmarken eller utmarken var ikke blit avgjort. Ifølge bergverksloven havde grundeieren langt større rettigheter, hvis grubene laa i indmarken. Senere blev der avholdt et skjøn derover og saa urimelig det synes, kom skjønnet til det resultat at de laa i indmarken. Rigtignok blev der slaaet litt hø deroppe om sommeren, men det var i bratte fjeld og det blev sagt at folkene maatte henge i toug for at kunde slaa der.

Paa Solnør hos Daaes var jeg nogle gange, en gang sammen med prokurator Sanne. Daaes var hyggelige og gjestfrie mennesker, og jeg var ogsaa lidt i familie med dem, men det var i anledning grubene jeg var derinde. Daae, som havde ført processen for Norman mot min onkel, stod imidlertid paa Normans side og traf for ham overenskomst med grundeierne. Hrr. Feyer fra Egersund engagerte sig med Norman om drift av gruberne, og der blev saavidt erindres, exportert en ladning malm. Feyer døde paa Ørskog og driften blev nedlagt.

I de første aar jeg boede i Aalesund efter min fars død, var jeg Allen & Hauburns commissionær i Aalesund. Spindler blev syk paa Longva og blev ført til Schieldrups Hotel, hvor han døde. Liget blev ført til London. Da jeg blev formeget optat i banken, overtok Otto agenturet for A & H og Bully blev Spindlers eftermand paa Longva.

Da jeg i 1877 flyttede fra Furland til Aalesund, boede vi først i nogle aar hos madam Ørstenvik og senere i F. D. Stavseths hus indtil høsten 1893, da jeg flyttede til Lillebø i Kollviken, hvor jeg hadde kjøpt grund av Lars Kollvik og bygget vaanehus, en liten fjøs- og ladebygning, samt nøst nede ved sjøen, hvor jeg ogsaa hadde et lite badehus. Paa Kollvikens grund stod ruinerne av et gammelt fengsel, hvor efter sigende Ole Høiland

eller Jess Baardsen engang skal ha satt som fange. Paa Lillebø var der ganske trøbart, da jeg kom dit, men jeg plantede en hel del trær der av mange forskjellige sorter og da jeg solgte stedet i 1916 til gasværksbestyrer ingeniør Thorsen, var der stor skov derinde. Stedet eies nok nu av kjøbmand Magnus Hoff, søn av kjøbmand Henrik Hoff i Aalesund. (Senere av Dr. E. Walderhoug.)

Da vi boede i Aalesund, tilbragte vi sommerferierne paa landet. Paa Ørskog boede vi flere sommere, saaledes paa Myrene hos Olaus Søholt, hos Otta Per og hos sergeant Svindseth. Paa Sørnæs boede vi engang hos Petter Sørnæs forældre, i skuggen hos en enke, i Ratviken hos Petter og hos Havnsunds enke, som boede nær Sandsberget (Sørnes).

Det var bygmester O. Havnes som opførte husene paa Lillebø. Han opførte ogsaa et lysthus øverst oppe paa eiendommen. Efter branden i Aalesund i 1904 fik 4 ungarle fra byen husrum i lysthuset. Frøken Gudlov Jacobsen var paa Havnes kontor, da han bygget husene til mig.

Den frygtelige brand i Aalesund opstod natt til den 23de januar. Den paafølgende dags morgen kl. 6, en lørdag, vaagnede jeg og da jeg rullede op gardinet for at se paa veiret, opdagede jeg at der var en saan besynderlig rødlig belysning paa himmelen. Jeg skjønnte da at der maatte være brand i byen, som ikke kan sees fra Lillebø, kledte mig for at gaa til byen. Kommen ned til porten, kom Haakon Brøgger fra byen for at varsle mig om branden, som var utbrudt i en fabrikk i Strandgaten og med rivende fart bredte sig over hele byen paa grund av den svære storm som herjede og førte store gnister utover.

Da jeg kom til doktor Sødrings hus, hvor bankens lokale var, havde man der begyndt at flytte ut av huset og ildgnister saaes overalt i gaten. Lørdag eftermiddag og aften var der en stor folkevandring av brandlidte indover landet for at søke husly. Vi tok naturligvis imot saa mange som huset fra kjelder til loft kunde rumme, ja, endog i fjøset boede folk, men vi havde dengang ikke nogen ko. Mange av de brandlidte maatte nøie sig med at sitte i en stol om natten.

Om aftenen ved 8-tiden, da branden var begrenset til Petter Brusdals hus paa Borgundveien, forsøgte jeg at komme til dr. Sødrings hus, men blev fraraadet derfra, paa grund av de mange skorstenspiber som man frygtede for kunde ramle ned. Ved midnattstider gik jeg dog atter til byen og kom helt frem til dr. Sødrings hus trods de mange telegraf- og telefontraade som laa nede i gaterne. Det viste sig at bankens ildfaste murhvelving var ramlet ned og det ildfaste pengeskap var faldt ut. Ved aapningen av skapet senere nede paa Suholmen, hvor vi fik lei et midlertidig lokale i en smørfabrikk, viste det sig at skapets indhold var ubeskadiget.

Da vi var kommen i orden med det midlertidige banklokale, maatte jeg paa grund av upasselighet reise ned til Bergen, hvor jeg blev lagt ind paa det gamle sykehus og der behandlet et par uker av overlæge Klaus Hansen for dyspepsi. 11 aar senere laa jeg 1 maanedes tid paa hospitalet Betania for den samme sygdom og blev der behandlet av overlæge paa Haukelands sykehus, Olav Hansen. Det var i september. Henriette havde bryllup paa Lillebø den 30te august 1915, og reiste derfra med sin mand og hans bror Johan Affourtit. Kommen til Christiania blev hun syk og maatte opholde sig der en tid av den grund. Da jeg var restituert paa Betania i Bergen, reiste jeg til Christiania, og fulgte Henriette derfra til Skien, hvor hun gik ombord i et av Fredr. Olsens skibe og reiste til Holland.

I 1880-aarene reiste jeg en tur til Leith med dampskibet Olaf Kyrre som da førtes av captein Getz, mens Broder var styrmand ombord. Under det knapt 2 dagers ophold der var jeg op til Edingburgh et par gange, den ene gang sammen med Broder, da han havde fri.

Under mine korte ophold i Skotland fik jeg engang et glimt av dronning Victoria, men det var allerede i 1863 i Aberdeen paa min reise til Thurso. Mens dampskibet jeg reiste med laa i Aberdeen, var dronningen der og kjørte gjennom byen. Gaterne myldrede av mennesker og jeg var ogsaa paa land for at se paa, men det var ikke stort jeg fik se av dronningen med følge paa grund av folketrængselen. Ovennevnte tur med dampskibet Olaf Kyrre var en turisstur, idet de norske fjorde i Hardanger, Sogn og Romsdalen anløbtes efter tilbagekomsten fra Leith. Kaptein Getz og jeg tok imidlertid fra Bergen med jernbanen til Vossevangen og kjørte derfra til Eide i Hardanger, hvorfra vi reiste med Olaf Kyrre til Odda. Mens skibet laa der, kjørte vi opover dalen til Skaare og Laatefossen. Fra Odda reiste vi saa ut Børfjorden. Ved Tysse hadde skibet flere timers ophold for at de av passagererne som ønsket det, kunde gaa den ikke korte og ubanede vei til den imponerende og vakre Skjægedalsfoss, hvorav mange benyttede anledningen, deriblandt jeg. Under opholdet i Gudvangen var vi opover Stalheimskleven til Stalheim Hotel. Deroppe hadde jeg været en gang før, nogle aar tidligere, sammen med min hustru paa vei fra Hafslo til Bergen. Dengang kjørte vi fra Gudvangen til Voss. Under utstillingen i Bergen i aaret 1898 var min hustru og datter Henriette og jeg i Bergen og jeg var ogsaa dengang, hvis jeg ikke husker feil, paa et kort besøk i Hafslo.

Da Broder førte dampskibet Sverre Sigurdson, fulgte jeg engang med ham til Hamburg, hvor skibet hadde 2 dagers ophold, under hvilket vi selvfølgelig var oppe i byen og besaa den saavidt tiden tillot Broder at være med. En aften var vi paa cirkus i St. Pauli, og da var Bastian Dunbar med os.

Aaret 1894 om sommeren foretok Waldemar Brøgger og jeg en tur

Tromsø. Vi reiste fra Aalesund en onsdag eftermiddag ved 2-tiden og skiftede skib i Beiarn, og ved at undgaa at reise til Thondhjem, kom vi til Tromsø allerede lørdag morgen kl. 9. I Gibostad, hvor Harald Brøgger var telegrafbestyrer, kom han og hans hustru ombord og fulgte med til Tromsø. Her tok Waldemar og jeg ind paa Grand Hotel, mens Harald og Ivanna boede hos hennes mor. Lørdag aften var vi tre (ikke Ivanna), hos konsul Andr. Aagaard og søndag formiddag til lunch hos saggfører Daniel Mack (senere bankchef). Baade Aagaard og Mack var Waldemars skolekamerater. Hos biskop Bøckmann var jeg ogsaa. Biskopen var paa visitasreise, men Beate og børnene var hjemme. Under vort korte ophold fik vi da saa vidt mulig bese denne vakre by, og veiret var straalende. Vi forlot nemlig Tromsø søndag ved middagstider med "Olaf Kyrre", som da førtes av Broder. Ombord traf vi min fetter Jacob Jervell og hustru, som kom fra Hammerfest, hvorhen de var reist efterat ha overværet et missionsmøte i Tromsø. Jeg og mit følge gik av i Gibostad, hvor vi tilbragte et par dage hos Harald og Ivanne. Fra Gibostad reiste Waldemar og jeg til Harstad, hvor vi ogsaa boede et par dage i frøkenene Berthaussens pensionat, men vi tilbragte det meste av tiden hos dr. Paul Holst, som nylig var bleven gift med en søster av Nikoline Brøgger. Nikoline og Fridtjof, som da var telegrafbestyrer paa Tranø i Hammere, var paa besøk hos Holst. Sammen med Fridtjof og Nikoline fotograferte vi os i Harstad. Under opholdet i Harstad spaserte vi til Trondenes, hvor vi besaa kirken. Vi talte ogsaa med sogneprest Ingebrigtsen, søn av lods Ingebrigt i Aalesund. Vi traf ogsaa handelsmand Jæver som Waldemar kjendte fra Tromsø. Jæver var gift med en søster av Marie Krohg, min fetter Otto Krohgs hustru. Fra Harstad reiste vi sydover med "Vesteraalen" som førtes av Sigv. Nilsen fra Aalesund. Det havde i det hele taget vært en hyggelig tur, og da veiret var godt, fik vi for første gang se Nordlands storartede natur.

Nu vil jeg gaa en del aar tilbage i tiden. Det er ikke saa lett efter saa mange aars forløp at erindre alt saa at det kan komme i ordensrekke, men jeg faar nedskrive det eftersom det melder sig i erindringen.

Jeg har tidligere nevnt at min far var en meget virksom mand. Da han boede i Aalesund fra 1865 til 1869 og var paa R & Snrs. kontor, drev han for egen regning med hermetisk nedlegning av laks. Han var den første som begynte med den bedrift i Aalesund. En bod (Guleboden) blev leiet hos fru Schielderop til det brug. Fra firmaet Marshall & Co. i Aberdeen fik han nogle arbeidere, som fabrikerede daaserne, og tilloddede disse efter kogningen. Hermetikken blev solgt til nevnte firma i Aberdeen. Et aar da min far var optat i Rønneberg & Snrs. tjeneste, med reiser i Skotland og Irland, kom førnevnte major Smith fra Thurso over til Aalesund og drev hermetikforretningen.

Foruten de skotske arbeidere engagerte min far blikkenslager H. A. Helgesen i Aalesund til at arbeide i Guleboden. Han blev der ved sat ind i bedriften, og det viste at komme ham til stor nytte, ti da min far flyttet fra Aalesund, optok Helgesen bedriften for egen regning, men i mindre maalestok i sin egen forretningsgaard i Kippervigen, og solgte sit produkt til Chr. Aug. Thorne, Moss.

Enda lengere tilbake i tiden, nemlig da jeg var barn og min far drev handelsvirksomhet, blev der fra butikken solgt topluer, som da var den almindelige hovedbeklædning for mænd (bønderne) paa landsbygden. Om alle disse luer eller huer var av rød farve, kan jeg ikke erindre, men det karakteristiske var at den ned-erste kant eller bret paa huerne maatte være av forskjellig farve for de forskjellige prestegjeld. Naar man sae en bonde kunde man se av hans hovedbedækning om han var fra Trosfjorden, Mondalen, Vrø eller Eide prestegjeld o.s.v.

Det blev mig fortalt at min far engang skulde eie en tam ulv; men jeg var dengang forliten til at kunde erindre det. Engang kom en bonde gaaende opover bryggen med en faare- eller kalve-skrot paa ryggen, og ulven, som var i nærheten, kunde ikke fornægte sin natur og skulde til at slaa kloen i kjødet, men heldigvis fik min far, som var tilstede, avverget nogen ulykke.

En anden gang, fortaltes det, var ulven kommet ind i spisestuen, hvor der var dekket bord og ulven gjorde nok dengang adskillig skade. Den blev nok da avlivet, thi selv om den paa en maade kunde siges at være tam, var man dog ikke sikker for den.

Mens jeg var paa kontoret hos H. W. Friis (fra 1866 til 1871) foretok jeg en sommer en tur til Faleide for at besøke min ven Olai Tenden, som jeg kjendte fra den tid han var i L. A. Bakkes forretning i Aalesund. Han havde overtat handelsstedet og hotellet paa Faleide efter I. B. Sivertsen, som var flyttet til Aalesund. Jeg reiste med dampskib til Hellesylt og kjørte derfra til Faleide. Veien fra Sunnelven var den gang ikke helt omlagt og derfor paa flere steder meget bakket og daarlig. Tenden hadde da boet paa Faleide antagelig et par aar og var gift med frk. Tovtzen. Da jeg kom frem hadde hun nogle dage i forveien faaet en søn, men barnet døde kort efter fødselen og blev begravet paa Indvikens kirkegaard og jeg fulgte med dit til begravelsen. Kirken og kirkegården laa vakkert til og jeg erindrer at der var mange hengebirke i nærheden. Fru Tenden hadde jeg truffet nogle aar tidligere hos landhandler Brandt paa gaarden Tonning, hvis pleiedatter hun var. Dengang var jeg en tur til Nordfjord sammen med Tenden, som engang hadde været betjent hos Brandt.

Efter en ukes hyggeligt ophold hos Tendens reiste jeg tilbake samme vei, men gik av paa Stranden, hvor der skulde avholdes hestestevne og hvor jeg efter avtale skulde treffe kaptein Aby fra Grimsby, som tilligemed Mundal ogsaa fra Grimsby var kommen dit fra Aalesund sammen med nogle av Rønnebergs kontorfolk, hvoriblandt Morten R. Dahle. Der var en pen udstilling av mange vakre heste. Det var baade Abys og Mundals mening at kjøbe heste som de vilde ta med sig over til England. Aby kom hver sommer i nogle aar til Aalesund for at kjøbe hummer, som han førte levende over til Grimsby i sin fiskesnække. Jeg kjøpte 2 heste for Aby, mens Mundal hadde kjøbt flere. Aby paa-

stod imidlertid at de skulde være sammen om det hele indkjøb og da de ikke blev enige derom, vilde han straks reise tilbage til byen. Vi maatte da om aftenen ta baatskyds til gaarden Amdam i Ørskog medtagende de to kjøbte heste. Det blev en strabadsøs tur. Vi reiste hele natten og kom først den paafølgende dag over middag til Aalesund. Paa Amdam fik vi laane en kjerre, hvorfor vi spendte den ene av hestene, mens vi maatte leie den anden efter en grime. Hestene var unge og livlige saa det var ikke godt at styre dem naar vi mødte andre heste paa veien. Paa gaarden Rødseth skulde vi holde hvil. Mens vi var der fik kaptein Aby et anfald av epilepsi, og dette gjorde turen endnu besværligere for mig. Han blev nemlig døsigg efter anfaldet og det var ikke greit at passe baade ham og hestene under kjørselen, men vi kom dog omsider frem uden noget uheld. Kaptein Aby boede paa Langeberget hos havneassistent Poulsen. Abys hustru, som ogsaa var i Norge, skjønnte da hun saa sin mand at der var noget iveien med ham. Da hun fik min forklaring paa det indtrufne, sa hun at han havde havt lignende anfald før. Havneassistent Poulsens hustru var en søster av de to kapteiner, senere fyrvogtere Brekke.

Blandt mine omgangsvenner den tid jeg var hos H. W. Friis var foruten nevnte Olai Tenden, Lauritz Madsen, og Allarik Allera hos kjøbmand Dahl, Jørgen Strøm, Elebert Tonning og Morten K. Dahle. Paa butikken hos Sahl var en kort tid bergenseren Garman, som senere blev skuespiller. Paa Rønnebergs kontor var i nogle aar Heltberg, som blev lensmand paa Ørskog.

Olai Tenden døde paa Faleide og A. Allers i Bergen, hvor han drev forretning paa Nordnes. Jørgen Strøm, som eiede Slinningen, hvor han ogsaa boede i nogle aar og drev jordbruk, kom senere til I. S. Øwres & Co.s forretning i Christiania, hvor han døde. Morten K. Dahle, som i mange aar var paa Rønnebergs kontor, kom derfra til Stavanger, hvor han i nogle aar bestyrte en slektnings forretning (jeg tror det var en Rosenkilde), reiste saa til Australiën, hvor han blev gift med en engelsk dame og boede der i nogle aar. Han kom senere tilbake til Aalesund. Dahle skal ha havt ideen til opprettelsen av Aalesunds mek. verksted. Efter min bror Friz's død i 1896 bestyrte han i nogle aar firmaet Otto S. Jervell, kom derefter paa Aalesund mek. verksteds kontor, men reiste saa atter til Australiën med sin hustru og 2 døttre. Paa lang tid har jeg nu ikke hørt noget fra ham eller om ham, saa jeg tror han er død. Han døde i Australia.

E. Tonning har i mange aar været forretningsmand og norsk konsul i Santander i Spanien. (Han døde i Santander i 1927.) Han pleide hver sommer at komme til Aalesund og Hjørundfjorden. Lauritz Madsen var i mange aar forretningsmand i Aalesund, var nogle aar bestyrer av Norges Banks avdeling i Aalesund og medlem av Aalesund Kreditbanks representantskap. Nu bor han i Skuggen i Borgund og jeg har, siden jeg i 1919 flyttede fra Borgund flittig korrespondert med ham.

I slutten av 1860 aarene reiste 3 unge handelsbetjente fra Aalesund til Sydafrika, nemlig Landmark, Erdal og Weltzien. Landmark var en halvbror av kjøbmand i Aalesund, senere lensmand i Skodje, J. A. Landmark. Erdal var fra Vartdalstranden paa Søndmør, og Weltzien var nok fra Nordfjord. Landmark nedsatte sig nok i Port Elisabeth. Om det var der eller i Durban at Erdal nedsatte sig, erindrer jeg ikke, men en bror-datter av ham, fru Nystad, som var lærerinde paa Kosmo i Valnesfjorden, fortalte at han for en del aar siden havde vært hjemme paa Vartdal paa besøk.

I 1880 aarene reiste mange mennesker fra Aalesund til Natal og Zulu, hvoribland bogvinder Børgersen og frue, født Loland, guldsmed Rødseth og frue, boghandler Andersen og kjøbmand Marthinussen. Børgersens kunde ikke trives dernede og efter faa aars forløp kom de tilbage til Aalesund, efter sigende hjulpet dertil av deres svoger, kjøbmand H. A. Widerøe i Aalesund, som var velstaaende. Børgersen kjøbte senere et jordstykke og byggede hus i Kollvigen, hvor han døde. ... Missionær Rødseth i Zulu er antagelig en søn av guldsmed Rødseth.

I 1880 aarene kom et fartøi drivende eller seilende ind til Lepsøen med alle seil oppe. Da folk indfandt sig ombord, viste det sig at det var et menneske ombord og det var en kvinde, som var nede i kahytten, men hendes sprog var uforstaaelig for fiskerne. Ved hjelp av sognepresten paa Harham, Barman den ældre, fik man ut av kvinden at hun var fra Shetland, hvor ogsaa fartøiet, som het Columbine, hørte hjemme. Kvinden het Miss Mouat og forklarte at hun skulde bli med skibet som passager fra et sted paa Shetland til et andet sted paa øen. Der var 2 eller 3 mands besetning ombord, men den ene var faldt overbord under seiladsen og de 2 øvrige gik i skibsjollen for at fiske ham op igjen. Dette lykkedes ogsaa, men de formaaede ikke at naa igjen Columbine, som var en god seiler. Skibet seilede da paa egen haand uten mandskap over Nordsjøen og kom, som nevnt, ind til Lepsøen. Miss Mouat havde den hele tid turen varede, d.e. nogle døgn, holdt sig nede i kahytten. Hun var ikke sjøvant, og opholdt livet med de faa kjeks hun havde med sig. Da det indtruftne berettedes paa Shetland av folkene, da de kom i land efter forgjeves at ha forsøgt at indhente fartøiet, vakte det naturligvis baade forundring og forskrekkelse. Foranstaltninger blev gjort til at eftersøge skibet, saaledes blev et par dampskibe fra det nordlige Skotland sendt ut, men disse eftersøkelser blev frugtesløse. Meddelelsen kom ogsaa til Aalesund pr. telegraf, førend at Columbine kom ind til Lepsøen. Da dette skede, blev der fra Aalesund telegrafert til Shetland og Skotland om redningen, og bladet "The Schotchman" sendte en reporter over til Aalesund og Lepsøen for at ta sig av Miss Mouat og for at interviewe hende om tildragelsen og redningen og det derefter utkommende nummer av avisen indeholdt spaltelange beretninger derom. Reporteren ledsaget Miss Mouat til Skotland og videre til Shetland.

Columbine. som blev bight av min brøder Otto var et utrustet

drive fiske.

I september 1905 foretok min søn Sverre, hans ven og skolekamerat Alfred B. Andersen og jeg en lengere tur. Vi reiste med dampskib fra Aalesund til Bergen. Derfra med jernbanen til Voss, hvorfra vi spaserte til Eide i Hardanger. Derfra med dampskib til Odda i Hardanger. Planen var at spasere derfra til Dalen i Telemark, hvor vi maatte være fremme en bestemt dag for at naa det siste skib, som den saison gik fra Dalen til Ulefos. I Røldal besaa vi Røldals gamle kirke. Efterat have passert Haukelidsæteren, overnattede vi paa et hotel nede i Telemark. Her traf vi Lars Mejer fra Mo i Ranen, som med sin hustru og en gift datter, fru Døren, var kommen kjørende med kaleske fra Ryfylke og skulde samme vei, nemlig til Dalen og videre til Nes i Telemarken for at besøke en derboende datter. Det var interessant for mig at treffe Mejer som i sine yngre dage havde vært betjent hos min onkel Claus S. Jervell paa Molde. Mejer var saa elskværdig at tilby mig plass i sin vogn. De skulde nemlig i lighet med os reise videre den paafølgende dags morgen. Jeg takket for tilbudet, men sa at vi var paa fottur, men hvis nogle gnagsaar, jeg hadde paadraget mig, skulde genere mig formeget, vilde jeg med tak benytte mig av tilbudet.

Vi startet fra hotellet den paafølgende dags morgen før Mejers, men blev indhentet av dem. Han tilbød mig atter at kjøre, og jeg benyttede mig da av hans tilbud. Efterat ha spist middag paa et hotel underveis, kom Sverre og Andersen dit. Herfra (ca. 1 mil fra Dalen) maatte ogsaa Sverre og Andersen kjøre for ikke at komme for sent frem til Dalen om aftenen. Jeg kjørte da med dem, mens Mejers kjørte i forveien. Tidlig den paafølgende dags morgen reiste vi da alle med dampskibet fra Dalen. Det var en interessant tur gjennom de mange sluser.

Mejer kjendte godt Jacob Jervell, som er prest i Saude og spurgte om vi ikke skulde besøke ham. Vi mente at tiden var for knap for os til det, men da han fikk vite naar Sverre og Andersen maatte være i Christiania og jeg i Larvik (bankmøte), sa han at vi hadde tid til det. En lørdag ettermiddag kom vi da til Saude prestegaard, hvor vi traf Jacob, hans hustru og hjemmeværende børn, samt en datter av rektor Horn, i beste velgaaende. Vi besaa os paa eiendommen, bl.a. i fjøset, overnattede der, var i kirken søndag formiddag og efterat ha spist middag, kjørte Jacob os til Farvolden, hvor vi gik ombord i dampskibet. Husets unge damer blev ogsaa med skibet et stykke nedover vandet. I Skien overnattede jeg, og reiste den paafølgende dag med toget til Larvik. Saavidt jeg erindrer reiste Sverre og Andersen med dampskibet fra Skien til Christiania, hvor vi ankom nogle dage førend Karlstadoverenskomsten fandt sted den 23de september. Det var derfor adskillig uro blandt befolkningen i de dage og sammenstimling av mennesker utenfor avisexpeditionerne, indtil nevnte forlik fandt sted og man kom til ro.

Sommeren 1916 reiste jeg paa besøk til Sverre og Thora i Gildeskaal. Ankommen til Bodø, hvor der i de dage holdtes preste eller missionsmøte, traf jeg der Sverre og Alfred Andersen. Jeg hilste ogsaa paa biskop Dietricksen, missionssekretær Lars Dahle m. fl. Paa motorbaat reiste Sverre og jeg til Gildeskaal. Efter et par ukers ophold er i smukt og meget varmt veir, reiste Sverre og jeg op til soldaterhjemmet paa Elvegaardsmoen pr. Narvik, hvis bestyrer var pastor Waage (senere sogneprest til Alten) med assistent stud. theol. Berg Rolnes. Der traf vi ogsaa kapt. Peter Landmark, student og værnepliktig løytnant Haakon Jacobsen fra Gildeskaal og Alf Rønneberg fra Aalesund.

I Narvik traf vi kjøbmand I. Revold og datteren Marie. Fra Narvik tok Sverre og jeg en tur med jernbanen op til den svenske rigsgrense. I Narvik besaa vi det vakre og komfortable sjømandshjem, ligesaa besaa vi de storartede kaianleg med bekvemme anleg for indlastning av malmen. Narvik synes jeg var en vakkert beliggende by.

Fra Narvik reiste vi tilbake til Bodø, hvor Thora efter avtale møtte os paa kaien for at reise med os til Fauske og Sulitjelma. Paa kaien i Fineide blev vi mottatt av provst Ansgar Høier til hvem vi var invitert. Vi tilbragte eftermiddagen og natten paa prestegaarden og reiste den paafølgende dag op til Sulitjelma. Provst Høier var forhindret fra at bli med.

I Sulitjelma var kappelan Andersen vor cicerone. Vi besaa kirken og Giken grube, hvor vi kjørte 3000 meter ind i fjeldet paa elektrisk vogn. Det var interessant at se gruben og i det hele tatt den vakre bebyggelse i Sulitjelma. Turen paa vandene fra Fineide til Sjønstaa og jernbaneturen derfra til Furulund var storartet. Da vi dagen efter kom ned igjen til Fineide var Provst Høier møtt op med hest for at avhente os. Jeg bestemte mig imidlertid til at reise med lokalskibet, som laa paa Fineide, til Bodø for derfra at ta sydover med hurtigruteskibet. Sverre og Thora reiste derimot fra Fineide direkte til Indyr med D/S Capella, captein Birger Ellingsen, som laa paa Fineide.

Fra Bodø reiste jeg til Kristiansund, hvor jeg, efter indbydelse, tilbragte nogle dage hos Harald og Ivanna.

Fra Kristiansund reiste jeg til Bottenfjordsøren til Molde, hvor jeg opholdt mig 1 dags tid, besaa byen efter branden (samme aar) og besøkte min gamle skolekamerat Claus Møller paa Bjørset.

Sommeren 1917 boede jeg hos Lars Hamre i Fana pr. Bergen sammen med Mina og børnene. Jeg reiste fra Aalesund med dampskibet til Øie, hvorfra jeg bilede sammen med Paulus Musæus og familie til Faleide. Musæus bilede videre til Olden. I Faleide hilste jeg paa lensmand Faleide, som i sin tid havde været paa kontoret hos sorenskriver Brøgger paa Løken i Nordfjord. Fra Faleide tok jeg

med dampskib til Sandene i Gloppen, hvor jeg ankom sent en lørdag aften, tok ind paa Sivertsens hotel, og reiste derfra søndag morgen med rutebil til Vadheim, hvor jeg ankom samme dags aften. Det var en herlig tur i smukt veir. Paa Skogen i Sande hilste jeg paa Søren Haugland.

Fra Vadheim reiste jeg med dampskibet til Sogndal. Mens skibet laa i Leikanger om morgenen, var jeg paa land og hilste paa Henriette Heiberg og den ene av hendes døttre. Til Sogndal kom jeg mandag over middag, og tok ind paa Hotel Hoflund. Marianne mødte forresten op paa kaien. Under mit 2 dages ophold i Sogndal var jeg en dag paa Aarvold hos fru Karoline Gelmuyden, hos hvem hendes søster fru Troye og datter boede. Den neste dag bilede Marianne og jeg til Hafslo, hvor vi traf Nils og hans unge hustru hjemme. Vi blev der til middag og om eftermiddagen kjørte Nils's hustru os ned til Sogndal. Paa grund av at jeg ikke havde set Flaamsdalen før, var det at jeg la veien om Sogndal. Jeg reiste da om natten fra Sogndal til Flaam med dampskibet, og kjørte derfra opigjennem dette vilde dalføre til Myrdal, hvorfra jeg tok med banen til Nesttun, hvor jeg overnattet. Derfra den neste dag med Osbanen til Hamre. Under opholdet paa Hamre reiste Mina og jeg en dag med banen til Osøren. Fru Lydia Schjøtt var syk og blev indlagt paa Haukeland sykehus, hvor hun døde. Under hendes sygdom reiste Mina nogle gange ind til byen og var oppe hos hende paa sykehuset. Jeg var tilstede da hun blev begravet paa Møllendal (i krematoriet). August Schjøtt, statsraad F. Konow med 2 døttre, samt oberst Flood og hustru var tilstede ved begravelsen, som sogneprest Mohr forrettet. Fra Hamre reiste jeg ind til Christiania og derfra til Sluppen for at se til Josef. Baade Theodor Braathe og hustruen levde dengang. Jeg var fraværende fra Borgund (Skuggen) fra 6te juli til 24de august.

Sommeren 1918 tilbragte Mina og børnene hos mig i Skuggen. Sogneprest Joak. Aarestrup med familie tilbragte ogsaa sommeren der og boede i samme hus, nemlig hos enkefru Aarestrup. Sverre tilbragte ogsaa en 14 dages tid hos mig i Skuggen, men jeg kan ikke erindre om det var i 1917 eller i 1918. Jacob var ogsaa nogle dage hos mig i Skuggen, vistnok i 1917.

I desember 1918 reiste jeg ned til Mina i Bergen og tilbragte julen der, ja, jeg blev der nok i hele januar 1919, da min nye husholderske i Skuggen var blit syk og maatte reise hjem til sine foreldre. Hun var lenge syk og kunde ikke tiltræde tjenesten igjen. Jeg fik da min gamle husholderske til at komme tilbage og bli hos mig indtil jeg i marts maaned flyttede til Gildeskaal, hvor jeg ankom en morgen med dampskibet fra Bodø. Det var fuld vinter deroppe med en masse sne. Sverre mottok mig paa Indyr.

Samme sommer tilbragte jeg 14 dage paa Sandnessjøen hos Helge Møller og hustru, som havde invitert mig. Tandlæge Haakon Bergesen boede dengang i Sandnessjøen og hans foreldre tilbragte sommeren hos ham.

Disse, Haakon Bergesen og hustru, blev med Møllers en dag til Ranen helt op til Mo, hvor vi ankom om aftenen. Mens skibet laa der, et par timer, var vi paa land og besaa os. Stedet er meget vakkert og firmaet L. A. Meyer har store etablissementer der. Lars Meyer selv var da død, men enken levde og boede meget pent. Havde det ikke været saa sent paa dagen, vilde jeg ha hilst paa hende. Korgen, hvor der ogsaa skal være meget vakkert, fik vi ikke se, da skibet var der om natten, hvis stedet i det hele taget blev anløbet.

En biltur havde jeg med Bergesens til Alstadhaug, og en tur med motorbaat til Tjøtta havde Helge arrangeret for assesor Bergesen og mig, ligesaa reiste vi en dag med dampskib til Herø og værene. Trænene fyr saa vi paa frastand. I huset hos Møllers var den sommer paa besøk fr. Olaug Øiseth, som senere blev forlovet og nu antagelig gift med Erling T. Wiig. Han er en slegtning av fru Møller. To skolebørn, en gut og en pige, ogsaa slektninge av hende, var ogsaa og er fremdeles hos Møllers. --- Jeg havde et meget hyggelig ophold hos Møllers, som var meget elskværdige.

Sommeren 1920 tilbragte jeg 14 dage hos bankchef J. Brochman Halvorsen paa Melbo efter indbydelse. Den 30te april samme aar var vi flyttet fra Gildeskaal til Fauske, hvor Sverre var blit prest. Fra mit etaarige ophold i Gildeskaal havde jeg mange behagelige minder. Familiernes lensmand Jacobsens paa Sund, frøkenerne Ellingsen og fru Aaae, kjøbmand Heens, medhjælper Nikolai Hansen paa Indyr, Chrofr. Ellingsen paa Fleinvær og ikke minst fru Olsen og datter Gerda paa Nord-Arnø var meget elskværdige og hyggelige mennesker, ligesaa alle de andre jeg kom i berørelse med. Prestegaarden laa vakkert til med frit utsyn til den vakre Fuglø etc., og den vakre fjeldrekke rundt omkring: --- Fugleværet paa Presteskjæret tilhørte prestegaarden og det var interessant med de mange ærfugle og de andre fuglearter som havde sit tilhold der. Det var rik anledning til at fiske paa Gildeskaal, og jeg benyttet mig flittig derav.

Samtidig med mig var prest Halvorsen og frue fra Moss hos sin søn paa Melbo. Vi bilte en dag rundt Hasseløen, hvorfra en vakker utsigt til fjeldrekkene i syd. En dag bilte vi til kirken og overvar gudstjenesten av Sigv. Nilsen. Vi var ogsaa paa visit paa prestegaarden og hilste paa presten og fruen, samt en datter. Under opholdet paa Melbo var vi i selskap hos flere av familiernes der, som var meget elskværdige. Melbo og omegn er vakre steder med stor industriel virksomhet.

Sommeren 1921 var Thora og jeg en tur til Gildeskaal og boede hos lensmand Jacobsens, som alltid var saa gjestfrie. Halvdan Raabe og Ragnhild, som var nordover, var ventende til Fauske. Thora og jeg reiste fra Gildeskaal til Bodø for at motta dem der. De kom om natten og vi stod paa kaien, da skibet kom.

Vi tok op i Grand Hotel og den paafølgende morgen kl. 9 reiste vi alle 4 med rutebilen til Fauske. --- Raabes var i 2 a 3 dage i Fauske, iberegnet en tur til Sulitjelma, hvorhen Sverre og Thora fulgte dem.

Efter indbydelse av Kings Bay Kul Co. i Aalesund ved advokat Trygve Klausen var jeg høsten 1924 en tur til Kings Bay paa Spitsbergen.

Jeg reiste fra Bodø om aftenen den 16de august med "Dagseks", capt. Christensen, en lastebaot paa 3200 tonn. Vi anløb Løddingen for at indtage træmaterialer og opholdet der varede $\frac{1}{2}$ dag. Da vi reiste derfra om aftenen havde vi smukt veir gjennom Tjeldsundet og hele turen til Spitsbergen, hvor vi ankom om eftermiddagen den 21de august. Ved indseilingen til Kings Bay mødte vi en udgaaende lastebaot, som signaliserede til os, hvilket vi besvarede. Da jeg kom paa land fik jeg vite at advokat Klausen og hans ældste datter var med nevnte skib paa retur til Norge efter et 8 dages ophold i Kings Bay. Havde vi ikke havt et saa langt ophold i Løddingen, vilde jeg ha truffet dem deroppe.

Paa kaien blev jeg mottat av Petter S. Brandal og M. Knutsen, som ønskede mig velkommen. Jeg var deres gjæst i 7 dage og de viste mig megen elskværdighet. Under opholdet der besaa jeg hele anlægget og fulgte en dag med Knutsen helt inderst i en grube. Den vikarierende læge deroppe den sommer, dr. Tobiasen, som tidligere havde været distriktslæge i Aalesund, spiste ogsaa hos Brandal og Knutsen. Mens jeg var hos Brandal og Knutsen i Kings Bay kom dampskibet Farm, som var paa undersøgelse paa Spitsbergen, ind til Kings Bay. Skibets chef, kommandørkaptein von Krogh og kaptein Hermansen (?) var en aften i selskab hos værkets bestyrer, Skjerdal, som var gift med en svensk dame. Brandal, Knutsen og jeg var ogsaa i selskabet, samt telegrafist Devold fra Quade-Hook. En aften havde ogsaa Brandal og Knutsen selskab, hvor blandt andre var kaptein Christensen paa Dagseks.

Under opholdet paa Kings Bay var veiret det bedste med en temperatur paa omkring +5 gr. C. Midnatsolen saaes sidste gang den 27de august.

Den 28de august om eftermiddagen forlot jeg Kings Bay med det samme skib, efter mit hyggelige og interessante ophold deroppe. Skibets kullast skulde losses i Tromsø, hvor vi ankom den 1ste september om eftermiddagen. Jeg gik av og tok avsked med kaptein Christensen, som havde været meget hyggelig mot mig paa turen. Jeg blev invitert av apoteker Conrad Pettersen og Valborg til at bo hos dem paa deres landsted Strandheim, hvor der er meget vakkert. Desværre var der regnveir hele tiden under mit ophold der (5 dage), saa den vakre by og omegn ikke viste sig i sin glans. Det var dog meget hyggeligt inden døre og jeg havde den glæde at træffe familiens mange børn paa 2 nær, som var fraværende. Derhos traf jeg Klaus Jervells datter, Ilsa Carmen, som boede hos Pettersens.

Efter et hyggeligt ophold hos Pettersens forlot jeg Tromsø den 6te september om aftenen. Ombord traf jeg Oskar Thue med hvem jeg delte lugar. Vi reiste gjennom Risøsundet, hvor jeg ikke havde været før. Ombord var Thues svigersøn Fische og en del andre Bodøværinger, hvoriblandt handelsreisende Brun (gift med Bella Benneche) som jeg kjendte fra før. Turen var interessant og veiret godt. Vi kom til Bodø nat til 8de september og efter nogle timers søvn paa Grand Hotel tog jeg rutebilen kl. 9 om morgenen og var hjemme paa Fauske ved middag den 8de september.

Efter at ovenstaaende var skrevet er baade Morten K. Dahle og E. Tonning avgaaet ved døden.

I lektor Kr. Bugges festskrift om Aalesund i anledning byens 75 aars jubileum aaret 1923 har han fuldstendig forbigaaet at nevne byens bankvæsen, formontlig paa grund av at byens daværende banker var kommet i vanskeligheter i lighed med saa mange andre av landets banker, men bankerne i Aalesund har dog siden byen fik kjøbstadsrettigheder i 1848 i tidernes løb vesentlig bidraget til at fremme byens og distriktets næringsliv. Den første bank i byen var Aalesunds gamle sparebank. Naar den blev oprettet erindrer jeg ikke, men indtil Aalesunds Kreditbank blev oprettet i mars 1877, var den byens eneste bank og bidrog som saadan i væsentlig grad til ikke alene at yde laan til opførelse av bygninger, men ogsaa til at støtte næringslivet, ja, endog fiskeexpeditioner til Lofoten og Finmarken. Det kan nok hende at saadanne expeditioner, som i enkelte aar mislykkedes, bidrog til at banken led saa store tap at den kom i vanskeligheter og blev nødt til at indstille sine betalinger i 1880 aarene. Der blev valgt en komite med oberst Gregersen i spidsen til at granske bankens affærer og den besluttete at gjøre ansvar gjeldende mot den adm. direktør, prokurator Sanne, som maatte yde en betragtelig sum til banken. Dette syntes mange var haardt for den gamle prokurator, som man mente havde handlet i den bedste hensigt.

Banken blev avvirket og der blev i 1887 oprettet en privatbank, nemlig Aalesunds Landmandsbank, som overtok laanene paa bygninger m.m. i byen. Saa blev der oprettet en avdeling av Norges Bank og en ny sparebank, den nuværende Aalesunds Sparebank. Endelig i 1910 eller 1911 blev Aalesunds Handelsbank oprettet. Aalesunds Kreditbank blev, som nevnt, oprettet i 1877 efter initiativ av sagsfører Leonard Holmboe, som blev bankens chef indtil 1882. Derefter blev Danielsen fra Drammen (senere kaldte han sig Adeler) chef i 2 aar. I disse 7 aar var jeg bankens kasserer og bokholder. Senere, fra 1884, til 1912, var jeg bankchef.

Bankens aktiekapital var i min tid først kr 500 000 og senere vel kr 800 000 med adgang til utvidelse til 1 mill. kroner.

Efter min tid blev aktiekapitalen flere gange utvidet, til

slut til 6 mill. kroner. Det var jo florisante tider under krigsaarene, men det viste sig ogsaa desværre at tiderne efter krigen ikke svarede til forventningerne og flere uforudsatte omstendigheder bevirkede bankens sammenbrudd i 1922, saa at ikke alene aktiekapitalen, men ogsaa bankens ligesaa store fonds var gaaet tabt. Banken kom under off. administration, men er senere blitt rekonstruert og vil forhaabentlig ved utgangen av 1927 faa indvilget koncessionsandragendet til at fortsette. Der har været skrevet om at oprette en ny aktiebank i Aalesund. Der er vel da behov for en saadan, - Aalesunds Handelsbank skal jo avvikle - muligens ogsaa Landmandsbanken - men selv om en saadan ny bank kommer istand, maa vel Aalesund Kreditbank kunde fortsette sin virksomhed.

Ved min avsked i 1912 fik jeg indvilget en aarlig pension, stor kr 4 000, indtil videre, som jeg har faaet utbetalt indtil utgangen av 1ste halvjaar 1922. Fra nevnte tid og til 1.1.1926 har jeg ingen pension faaet, men fra 1.1.26 og indtil videre, bevilgede banken mig en aarlig pension, stor kr 2 000.

Paa initiativ av bankchef Kjelland Thorkildsen, dengang chef for Skiensfjorden Kreditbank, blev Centralforreningen for Norges Banker udenfor Christiania dannet, hvorav Aalesund Kreditbank blev medlem. Paa et møte i foreningen som holdtes i november 1899 paa Grand Hotel i Christiania og hvor konsul Carl Rønneberg og jeg var tilstede, besluttedes at oprette Centralbanken for Norge, hvori da Aalesund Kreditbank blev aktionær, og Kjelland Thorkildsen blev enstemmig valgt til chef for denne bank som fik en god start, idet baade Ths. Johs. Heftye og Sev. Chr. Andersens forretninger indgik i den nye bank, som fik sit sæde i Christiania.

Desværre er det nu ogsaa gaaet galt med denne bank, som i lighed med mange andre, saaledes Aalesund Kreditbank, er negtet koncession til at fortsette, og derfor maa likvidere.

-----0000000-----

Molde, 20.01.2016

Orientering til heftet

Slik jeg har forstått det, er første side av heftet skrevet som et vedlegg av forfatterens barnebarn; Svein Jervell (1913-2000). Han var for øvrig bl.a. bror til teolog Jacob Jervell (1925-2014). I heftet omtales bl.a. deres far, Sverre Jervell (1882-1955), som også var teolog. Forfatteren av dette heftet, Jacob Jervell (1847-1933), var altså Sverre J's far og de over nevnte Svein og Jacobs farfar.

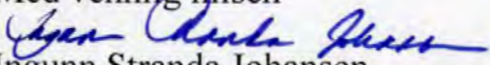
Jacob Jervell (1847), var sønn av Jacob Jervell (1817-1870) og Henriette Krogh (1817-1868). Han var gift med Alida Brøgger Jervell (1847-1912).

Jacob Jervell (1817), var sønn av Jacob Jervell f. i Uleåborg, Finland (1782-1817) og Anna Margrethe Dahl Steffensen Jervell (1782-1856).

Mitt kjennskap til familien og dette heftet, skyldes primært at min datter Eline Stranda Pihl, (f. 09.06.99), er forfatterens tippoldebarn og at hans datter; Agnete Wilhelmine Jervell (1876-1943), også kalt 'Mina's oldebarn. Sistnevnte er bl.a. mor til Birgit Elisabeth Jervell Schjøtt (1911-1989), gift med Alexander Pihl (1907-1994), som er min datters farmor og farfar og hennes far; Alexander Pihls (f.26.01.51), foreldre.

Med forbehold om mulig feil, særlig mtp. årstall, håper jeg likevel at heftet kan være et lite bidrag i historien om familien Jervell i Molde.

Med vennlig hilsen

Ingunn Stranda Johansen

Jacob Jervell (1847-1933) forteller

Fra Ingunn Stranda Johansen er det kommet fram en livsskildring, skrevet av Jacob Jervell (1847-1933). Denne Jacob Jervell var barnebarn av den finskfødte Jacob Jervell (1782-1817) og Anna Margrethe DaHL Stephensen (1782-1856). Disse hadde også en sønn som het Jacob Jervell (1817-1870). En annen gren av familien kalte seg for Gørvell, og ble eiere av Reknes gard.

Jervell-familien i Molde, spesielt Jacob (1817), satte et stort spor etter seg i næringslivet i Molde og i Romsdal, og også utover dette. Sønnen Jacob (1847) skriver i sin livsskildring om oppveksten i Molde. Her får vi et unikt innblikk i hvordan det var å vokse opp i en viktig handelsfamilie.

Manuset utgjør i maskinskrevet utgave i alt 27 sider pluss en innledning. Av disse trykker vi her omtrent halvparten, den delen som har relevans til Molde og omegn. Hele manus er for øvrig gjengitt på heimesida vår under «kjeldeskrift»

Rolf Strand 2017/red.